

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

OSUVA Open
Science

This is a self-archived – parallel published version of this article in the publication archive of the University of Vaasa. It might differ from the original.

Käytä järkeä oivaltavasti. Kirja-arvio kirjasta Älykkyysloukku: Miksi teemme tyhmiä virheitä ja miten tehdä parempia päätöksiä

Author(s): Ollila, Seija

Title: Käytä järkeä oivaltavasti. Kirja-arvio kirjasta: Älykkyysloukku. Miksi teemme tyhmiä virheitä ja miten tehdä parempia päätöksiä

Year: 2021

Version: Accepted manuscript

Copyright ©2021 Suomen työnohjaajat ry.

Please cite the original version:

Ollila, S. (2021). Käytä järkeä oivaltavasti. Kirja-arvio kirjasta: Älykkyysloukku. Miksi teemme tyhmiä virheitä ja miten tehdä parempia päätöksiä. *Osviitta* 2, 40.

Käytä järkeä oivaltavasti

David Robson: Älykkyysloukku. Miksi teemme tyhmiä virheitä ja miten tehdä parempia päätöksiä. Tuuma-kustannus 2020.

Älykkyysloukun nykykäsitys lähtee filosofi Rene' Descartesin pohdinnoista vuodelta 1637. Hän kirjoitti teoksessaan seuraavan toteamuksen: ”ei riitä, että hallussa on toimiva mieli, kaikkein tärkeintä on käyttää sitä oikein”. Tässä kirjassa pohditaan älykkyystestien merkitystä moniälykkyyden mittaamisessa tutkijoiden kehittelemien teorioiden perusteella ja nostetaan empiiriset ja näyttöön perustuvat tutkimukset keskiöön. Lisäksi tutkijoiden erilaisten tarinoiden avulla tutustutaan älykkyysloukun muotoihin.

Yleisälykkyystestien mittaamat taidot liittyvät monimutkaisten abstraktien tietojen käsittelyyn ja oppimiseen, mutta tarvitsemme myös inhimillistä älykkyyttä, joka jakautuu analyyttiseen, luovaan ja käytännölliseen kykyyn. Analyyttinen älykkyys on ajattelua ja luova älykkyys liittyy kykyymme tutkia, kuvitella sekä olettaa. Käytännöllinen älykkyys puolestaan liittyy erilaisiin innovaatioihin, kykyyn suunnitella ja toteuttaa idea sekä selvittää hankalista elämän ongelmista käytännöllisin keinoin. Vaihtoehtoinen ajattelu on luovan älykkyyden osatekijä. Se mahdollistaa tavoitteen vaihtoehtoisten tulosten ajattelun ja itsemme kuvittelun eri tilanteeseen. Se on kykyä kysyä ”entä jos”. Menneisyyttä tulee kyetä arvioimaan uudelleen, sillä silloin voimme oppia virheistä ja saavuttaa parempia ratkaisuja tulevaisuudessa.

Älykkyysloukkuun joutuessamme meiltä saattaa puuttua hiljaista tietoa ja vaihtoehtoista ajattelua, joilla on suuri merkitys suunnitelmien toteuttamisessa ja oman toiminnan seurausten ennustamisessa. Saatamme pitää kiinni virheistämme ilman, että havaitsemme erehdyksiä omassa ajattelussamme. Silloin emme ota huomioon kaikkea saatavilla olevaa näyttöä. Harkintakykymme voi olla liian itsevarmaa niin, ettemme erota rajoituksiamme, emmekä toimi omien kykyjemme mukaisesti. Kaiken lisäksi saatamme käyttää juurtuneita, automaattisia käyttäytymismalleja, joiden vuoksi altistumme vinoumille emmekä huomaa mahdollisia katastrofin varoitusmerkkejä.

Pelkkä älykkyys ei riitä mittaamaan onnellisuutta ja terveyttä. Älyllinen nöyryys ja kyky ymmärtää toisten ihmisten näkökulmia ennustaa hyvinvointia paremmin kuin varsinainen älykkyys. Tällainen aktiivinen avoin ajattelu käsittää kyvyn ajatella vaihtoehtoisesti. Hyödyllistä on harjoittaa etäännyttämiseksi kutsuttua menetelmää. Käytännössä se tarkoittaa, että astut omasta roolistasi ulos, tarkastelet itseäsi uudesta näkökulmasta ja kuvailet tilanteen itsellesi uudella tavalla. Tämä yksinkertainen menetelmä rohkaisee asennoitumaan refleктоivemmin omiin ongelmiin ja muidenkin ihmisten ongelmiin samalla.

Lisäksi kehoistimme tarkkuus määrittää sosiaalisia taitojamme. Se peilaa toisissa ihmisissä näkemiämme signaaleja ja on empatian tärkeimpiä muotoja. Herkkyys somaattisille viesteille auttaa olemaan herkempi myös toisten ihmisten tunteille. Tunteet eivät ole hyvän päättelyn

[Asiakirjan otsikko]

häiriötekijä vaan sen olennainen osa. Tunteet toimivat tiedonlähteinä, kun tuomme ne tietoiseen tajuntaamme ja analysoimme niiden alkuperää. Ihminen tarvitsee reflektiivistä osaamista, jonka turvin hän kykenee tunnistamaan vinoumia ennen kuin ne aiheuttavat vahinkoa.

Kirjassa nostetaan esiin yhdeksän hyvän ajattelun ja oppimisen päähyvettä. Ne ovat:

- 1) uteliaisuus, eli taipumus ihmetellä, pohtia ja kysyä,
- 2) älyllinen nöyryys, eli halu tunnistaa omat älylliset rajoitukset asemasta ja arvovallasta riippumatta,
- 3) älyllinen itsenäisyys, eli kyky aktiiviseen ja itseohjautuvaan ajatteluun,
- 4) tarkkaavaisuus, eli valmius olla henkilökohtaisesti läsnä,
- 5) älyllinen huolellisuus, eli taito huomata ja välttää älyllisiä sudenkuoppia sekä virheitä,
- 6) älyllinen perusteellisuus, eli ominaisuus etsiä ja tarjota selityksiä, joilla pyritään syvempään merkityksellisyyteen ja ymmärrykseen,
- 7) avoimuus, eli olla oikeudenmukainen ja rehellinen vastakkaisille näkemyksille,
- 8) älyllinen rohkeus, eli ajatella ja kommunikoida häpeän tai epäonnistumisen pelosta huolimatta sekä
- 9) älyllinen sinnikkyys, joka tarkoittaa halua ottaa avosylin vastaan älylliset haasteet ja vaikeudet.

Virheiden välttämiseksi ja toimivien ratkaisujen löytämiseksi myös työnohjaajan on hyvä pitää mielessään esiin nostetut huomiot sekä käytössään ajattelun päähyveet.